

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrise nu se restituie.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nuz. Augenthaler & Emmerle Le-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelk.
în Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erassbet-körsz).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garsonă pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pub-
licități mai dese după tarife
și învoială. — RECLAMĂ pe
pagina 8-a o scrie 30 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXIX.

„GAZETA” ieșe în fiecare
Abonamente pentru Austrie-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-ri de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franco, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminecă 8 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 50. etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 34.

Brașov, Luni-Marți 14 (27) Februarie.

1906.

Inițiativa guvernului Gautsch.

Cu viu interes discută nu numai presa dinăuntru, ci și cea din afară însemnatul eveniment al prezentării proiectului de reformă electorală în parlamentul austriac. Din toate părțile se constată, că prin acest proiect se inaugurează un nou period de dezvoltare politică în Austria și se accentuează contrastul dintre situația actuală politică în Austria și în Ungaria.

Scirea, ce s'a lăsat pretutindeni că Austria, care trecea până aci ca reacționară, vrea să intre și ea în rândul statelor cu instituțiuni într-adevăr liberale și democratice, basate pe principiul egalității, contribuie a întuneca nimbul parlamentului ungar mai mult chiar decât neajunsul, ce aduse cu sine închiderea lui, în condițiunile extraordinare în care s'a făcut. Lumea politică face asemănări și găsece între cele două state dualiste, tocmai în ce privește drepturile poporului, deosebiri ce nu pot fi nici decum spre lauda nisuințelor și spiritului, ce-a stăpânit până acuma dieta ungară.

Interesant este, că chiar în foile unguerești se accentuează cu acesta ocazione deosebiri amintite. Unele din ele aduc chiar elogii guvernului Gautsch pentru inițiativa sa relativă la introducerea votului universal în Austria.

„Invidiam parlamentul vienes” esclama „Bud. Napló”, „pentru sgomotul ce l'au făcut acolo naționalitățile austriace, când cu prezentarea proiectului de reformă. Este horcăitul de agonie al parlamentului de clase. Porțile dietei ungare au putut fi închise cu forța, fiind-că nu poporul ține strajă înaintea lor. „Reichsrath”-ul vede apropiindu-se primăvara, fiind-că prin ferestrele și porțile lui deschise intră aer curat. Nu ne pare rău de binele ce-l întâmpină poporul austriac. Ne compătimim însă pe noi, și ne rușinăm.”

Organul ungueresc al socialiștilor „Nepszava”, firesce, nu este cel din urmă în aprețierea contrastelor. „Mândrul parlament ungar”, dice el, a „putut fi luat la gonă de proprii soldați, și acesta a fost posibil numai, fiindcă el nu vrea să se despartă nici decum de privilegiile sale și a respins drepturile poporului chiar și atunci, când poporul s'a rugat după ele și domnitorul i-lea oferit. Politicianii maghari și în căderea lor detestabil voesc să apeleze acum la străinătate, în loc să apeleze la poporul Ungariei. Ei bine, poporele din străinătate le vor da răspunsul cuvenit...”

Germanii austriaci sunt în principiu pentru reforma electorală, nu sunt însă mulțumiți cu împărțirea cercurilor electorale, ce se face în proiectul guvernului. Ei se tem de slavizare, fiind-că în proiectul de reformă mandatele Slavilor, cu deosebire ale Cehilor și ale Slavilor de sud, au fost înmulțite, pe când mandatele Germanilor n'au fost în total reduse, dăr nici înmulțite. Cehii tineri se pro-

nunță prin organul lor pentru proiectul guvernului, pe când Cehii conservativi și agrarieni își dau pe față deplina lor nemulțumire cu reforma electorală.

Ca în toate cestiunile, vor juca rolul principal și în cestiunea acestei reforme Germanii și Cehii, după cari vin Polonii, despre cari nu e lipsă a asigura, că n'au fost și nu sunt amicii votului universal din cauză, că se tem că șleahța lor va fi cutropită de numărul element rutén din Galiția, care după noul proiect va avea cu 21 mandate de deputat mai multe ca până acuma. Temerea de efectele votului universal a îndemnat pe Poloni să ia de cu vreme poziție față cu reforma electorală, ce se pregătia. Ei au emis părerea, că nu se pôte în Austria largi dreptul electoral, decât dacă în același timp va fi lărgită și autonomia țărilor. Pe calea acesta ar ajunge Polonii, ca ei înșiși să reguleze în Galiția raporturile electorale cu Rutenii, ceea-ce prin actualul proiect de reformă se face direct în sens centralist. Ideia polonă este de nuanță federalistă, ceea-ce a adus cu sine, ca și Cehii, partisanii declarați ai votului universal, să ceară revisuirea constituției, prin care să se lărgescă competența dietelor, dându-se acestora cu deosebire dreptul de a regula ele înseși raporturile de limbă. S'a și făcut din partea cehică în privința acesta o propunere în cameră.

Ministrul-președinte Gautsch a spus prin urmare cel mai mare adevăr, când a vorbit de pericolele luptei, ce va trebui s'o porțe, pentru a duce în îndeplinire reforma electorală propusă. El s'a dat deja cu gândul, că va căde în cele din urmă jertfă reformei, ce vrea s'o introducă, dăr convins fiind, că reforma electorală însemnă învierea parlamentului austriac pe temeiul dreptului egal pentru toți, Gautsch a declarat, că va persevera până în ultimul moment în luptă și chiar invins fiind va căde cu conștiința, de a nu fi adus o jertfă nefolositoare. „Persónele merg, dăr ideile rămân.”

Acésta e și părerea generală. Pusă în curs reforma electorală, nu va mai putea să nu va fi dinea țilei în Austria, până să se rezolvată.

Pentru noi oferă un deosebit interes acele părți ale discursului ministrului-președinte Gautsch, în care apreciază importanța ce o are cestiunea națională pentru reforma electorală. E vorba, ca prin această reformă să nu se schimbe în mod esențial raporturile de putere națională ale diferitelor popóre din imperiu. De aceea guvernul pentru soluțiunea cestiunii naționale între limitele noului sistem electoral a aplicat principiul teritorialității, înființând, pe cât numai ia fost posibil, cercuri electorale unitare naționale. Cu modul acesta a dobândit, ca în viitor să fie cu trei milioane redus numărul acelor locuitori, cari nu sunt reprezentați în parlament de naționali de ai lor.

Când vor ajunge lucrurile în Ungaria acolo, ca să-i fie posibilă o

astfel de împărțire firéscă și dréptă, răspundătoare trebuințelor neapărate ale statului poliglot?

Este dăr un pas de mare cumpană, ce l'a făcut guvernul Gautsch prin prezentarea proiectelor sale de lege, cari au de scop reforma parlamentului austriac, și putem dice, că din momentul acesta Austria începe să jöce un nou rol, care va exercita cea mai puternică înrîurintă nu numai asupra dezvoltării interioare în întreaga monarhie, ci și asupra afacerilor esteriore ale ei.

Brașov, 26 Februarie n.

Sórtea autografelor regesci. „Magyar Nemzet” scrie, că cele două autografe regesci, pe cari comisarul regesc Nyiri le-a înmănat prin doi ofițeri presidentului Justh, au fost din nou trimise dietei. Rakovszky le trimisese prin postă ofițerilor Januschek și Barta, aceștia însă au refuzat să le primescă. Sosind din nou la cameră, ministrul Kristoffy a îndrumat pe consilierul Andor să le pună sub pază, ca dacă dieta se va întruni din nou, să pöta fi cetile.

Studiu politic asupra crizei. D-l profesor Papahagi din Lipsca, ni-a trimis cu data de 24 l. c. următoarea telegramă, ce am primit-o Sâmbătă după încheierea foii:

— Aici a apărut aci un mare volum studii politice în limba germană asupra crizei. Autorul, d-l Aurel Popovici, analizează în prima parte a studiului său cauzele actualei situațiuni, dovedind lipsa concepțiilor mari în politica de până acum. Partea a doua arată modul rezolvării prin armonizarea principiilor unitare cu respectarea naționalităților. Cartea cuprinde un proiect de reformă în vederea unei soluțiuni a crizei dualismului. Scrierea face senzație prin felul concentric cum pune chestiunea și prin eformele practice. — Profesor Papahagi

Contele Stefan Karolyi pentru funcționari. În Casina Națională din Budapesta contele Stefan Karolyi a declarat, că se va îngriji pe timp de un an de acoperirea cheltăelilor tuturor funcționarilor comitatului Sălmarin. Supra-venințoasă o va preda imediat comitatului de stat, constituției.

„Fatalul final” al activității parlamentare deputaților noștri.

Mărturisiri târșii.

Cam târșiu vine »Tribuna« din Arad să facă unele mărturisiri într'un articol »Reprivire« publicat în nr. de Duminecă 25 Februarie.

Scopul autorului acestui articol este de a-și da sémă de activitatea parlamentară de un an a deputaților aleși pe baza hotărșirilor conferenței electorale din Sibiu de la 1905, pentru a trage învățături din experiența trecutului.

Făcend o reprivire asupra activității deputaților români activiști și cercetând întru cât li-a succes a rezolva problema ființei lor în parlament, autorul se silesc a le scöte la ivelă patriotismul și însufleșirea pentru sörtea poporului român, lăudându-i pentru aranjarea adunărilor populare, care li-ar fi succes. Dice apoi, că n'au fost tot atât de noro-

coși în exploatarea situației în mediul nou și neobișnuit în dietă.

Găsece, că deputații activiști nu și-au fixat hotărșit poziția politică în fața corónei și a lumii. Autorul continuă apoi așa:

»Primul privilegiu la acesta l'a oferit adresa către Tron. În adresele către Tron partidele și desfășurá credeul lor politic. Acel credeu trebuie să fie clar și hotărșit, și să cuprindă fondul politic pe care se baséză un partid. Sufragiul universal sigur nu este țintă, ci un mijloc pentru realizarea aspirațiunilor. În adresă deputații au făcut din mijloc țintă. Bine, căci de multe ori pot fi situații, când mijlocele ajung drept ținte pentru ajungerea adevăratelor ținte. Și n'avem nimic în contra, că sufragiul universal s'a pus drept centrul adresei. Forma depășată însă, cred eu, n'astat la nivelul fondului politic al unei adrese și i-a redus efectul la care avea dreptul să conteze și în sus și în jos.

»Au urmat apoi desbaterile adresei la acelaș nivel și inter utriusque putans, cum ar dice badea Lica: și cu turcul și cu neamțul. Cea mai nenorocită politică între împrejurări normale, în timpul frângerii pânilor, chiar catastrofală.»

Spune mai departe, că deputații activiști n'au folosit ocaziunile, ce li-s'au oferit, pentru a lua o poziție hotărșită mai ales în fața evenimentelor vienezze din 23 Septemvrie 1905. Vorbesce apoi de ședința parlamentară și de prorogarea din 19 Decemvrie 1905, dicend:

»Era atunci și comitetul național în Budapesta și clubul luase hotărșirea, de a-se manifesta. În acea ședință însă partidele maghiare făcură un act de unitate națională, protestând unanim prin șefii lor contra prorogării, cu alte cuvinte luând poziție unanimă contra corónei. Românii au făcut, pe scaune ori în coridor nu împörță, destul că au tăcut, și presidentul camerei domnul Justh Gyula a fost adus în poziția de a enunța unanimul consens de protest contra rescriptului regal.

»...19 Februarie, ședința de disolvare a camerei, este ultima dată de manifestațiune. Și aici s'au făcut pregătiri de manifestațiune. În acest scop deputații noștri erau toți în Budapesta, și ce s'a întâmplat? Presidentul propune returnarea rescriptului regal de disolvare, adecă tractarea en canal a Corónei, ce în dragă voie trece de rebeliune. După însemnările stenografice apărute în foia oficială »Budapesti Közlöny«, presidentul întrebă arii »dorește cineva să ia cuvântul?« N'a urmat decât 25 fileri portocalii, decât

Proprietar răspuns nici din picóre, nici de scaune și așa presiunea a fost în poziția de a enunța acea ofenză la adresa Corónei, ca conlus unanim al Camerei, va să dică și al Românilor.

»Sigur, că nu acesta a fost intențiunea deputaților noștri, și étă-ne la acest fatal final al activității lor parlamentare de un an.»

Mărturisiri neașteptate și întârșiate făcute numai cam cu jumătate gura, — dăr cu atât mai prețioșe, cu cât se fac în colónele acelei foi, care nu numai ne ținea de rău, ci ne insulta chiar pe noi cei dela »Gazeta«, pentru-că avurăm îndrășnela a găsi de cu vreme și într'un timp când o îndreptare ar fi mai fost posibilă, că deputații noștri activiști sunt nenorcoși în de butul lor din dietă.

Mărturisiri întârșiate, neașteptate, făcute cu jumătate gura — dăr și unilaterale, căci motivele ce le-au dat nascere, se razimă nu pe credeul politic național al Românilor, ci pe considerațiuni de tactică politică oportunistă.

Anglia și conflictul greco-român. Cei în »Secolul»: Svonurile înregistrate de unele diare în privința unor negocieri pentru aplanarea conflictului cu Grecia, sunt premature. Adevărul este, că ministrul plenipotențiar al Angliei a propus d-lui general Lahovari mediațiunea guvernului englez. Dér până acum nu s'a făcut nici un alt demers pe base positive.

Oprirea adunărilor de erî.

Pe ziua de erî au fost convocate de către coaliție sumedenie de adunări populare, fie pentru-ca deputații să-și facă dările de semn alegătorilor, fie pentru a-se protesta și demonstra în contra guvernului și a măsurilor luate de el după disolvarea dietei.

Se știe, că printr'un ordin al ministrului de interne, *adunările toate convocate sub ceriul liber și în localuri publice au fost oprite.* Oprirea s'a făcut prin încunjurarea autorităților politice, ba pe unele locuri chiar contra hotărîrii acestora. Acolo unde solgăbirăul, viceșpanul său primarul au dat voie a-se ține adunarea, a intervenit gendarmeria, care provocându-se la ordin mai înalt, n'a ținut semnă de concesiă autorităților și au interzis adunările. Guvernul, fără de a fi suspendat pe față sfera de drept a autorităților municipale, a substituit-o prin instrucțiunile secrete ce le-a dat gendarmeriei, subordonând în chipul acesta autoritățile politice puterii depline ce i-s'a dat gendarmeriei. Comandanții de gendarmii au fost investiți cu putere tot așa de mare, ca și comisarii guvernali, său cei regesci.

Pentru împiedecarea ținerii acestor adunări a fost mobilizată *întreaga gendarmerie*, ba chiar și trupe numeroase ale armatei comune și honveđiei. Se știe, că din Galiția au fost trimise în Ungaria nu mai puțin de 30 companii de infanterie și escadrone de cavalerie anume pentru ziua de erî, 25 Februarie.

Măsurile aceste rigurose, ce le-a luat guvernul față cu mișcarea de organizare a luptei celor din coaliție, au deșteptat seriose griji în sinul acesteia. Presa coaliționistă se scâncește acum pe toate glasurile, că Ungaria constituțională milenară a ajuns să fie ađi un *stat gendarmesc*, în care libertatea este înăbușită cu baioneta, ca în Rusia. »Trăim timpuri triste — esclamă una din foile fruntașe coaliționiste. — Cine ar fi cređut, că încă generația actuală va vedea reintorcerea în patria noastră a epocii lui Metternich, Bach și Schmerling?

Despre cele ce s'au petrecut în țară în decursul zilei de erî, n'avem încă până în momentul când scrie informațiunî autentice. Faptul însă, că pe ziua de erî au fost dislocate numeroase trupe la punctele și locurile unde au fost convocate astfel de adunări, lasă a-se presupune, că ciocniri sângeroase se vor fi întimplat ici colo.

Discursul ministrului președinte austriac asupra reformei electorale.

În ședința dela 23 Februarie s'a prezentat camerei austriace proiectul reformei electorale, pe care l'a motivat ministrul președinte Gautsch, în discursul pe care îl publicăm mai jos în extras:

Proiectul — ște Gautsch — este întemeiat pe ideea fundamentală a înlăturării orî cărui *privilegiu electoral și a oricărei censurî.* Noua cameră, după proiectul nostru, va fi compusă din 455 membri, cari vor eși din alegeri singulare. O abatere de la principiul alegerii singulare se admite numai pentru cercurile rurale din Galiția, întru cât acestea vor alege câte doi deputați, și acela va fi considerat ca ales, care va întruni mai mult de o treime a tuturor voturilor exprimate. Forma acesta a dreptului electoral corăspunde cu deosebire raporturilor populațiunii în Galiția răsăritenă și asigură minorităților naționale o reprezentanță. Guvernul n'a lăsat nimic neîncercat în proiect, spre a evita pe cât se pôte *perderi de drept electoral național*, ăr în Galiția de ost nu se pôte limita cercurile naționalicesce, așa că decă era ca un milion de Poloni să nu rămână nereprezențați, trebuia să se adopteze acest expedient.

Numărul de până acum a rămas cam peste tot, numai acolo s'au îmulțit mandatele, unde reclamă mulțimea populațiunii și coeficientul mare al impozitelor, ori în sfârșit gradul cultural...

Felul cum este compus statul nostru aduce cu sine, că adevărata probă a durabilității unei mari reforme sunt raporturile ei cu chestiunea națională... Greutățile au fost mari și noi am cumpănit serios toate eventualitățile, așa că nu ni-se va pôte tăgădui voința de a face *dreptele într'un stat de naționalități*, cum este al nostru.

Pentru rezolvirea chestiunii naționale în prima linie am aplicat pe cât posibil principiul teritorialității, creând *cercuri unitare naționale* și mergând cu acest principiu până la cea mai mică unitate administrativă, comuna rurală.

O excepție de la acest principiu s'a făcut și în *Moravia*, unde era greu de a crea cercuri electorale naționalicesce omogene. Pentru această țară, guvernul a găsit o *organizațiune electorală întemeiată pe principiul naționalității* alcătuită de cele două partide în înțelegere liberă. De ore-ce această organizație servește pacea națională, guvernul a acceptat-o.

Alegerile viitoare nu se vor face decî sub devisa luptei naționale și prin acesta va fi dată posibilitatea formării de partide din puncte de vedere economice, sociale și culturale.

În 9 țări cu populație mixtă: Boemia, Moravia, Silesia, Galiția, Bucovina, Stiria, Carintia, Goriția-Gradișca și Istria cu 19 milioane locuitori, actualmente numai 15 milioane sunt reprezentate de deputați naționali, pe când aproape 4 milioane sunt reprezentate prin deputați de naționalitate streină. Aceste 4 milioane se vor reduce în viitor la 1.173.000 așa că din 19 milioane, pe viitor 18 milioane vor avé reprezentanți naționali. Minoritățile naționale până acum nereprezentate din aceste țări, cari făceau 20% a populațiunii se reduc la 6%. Acesta este un câștig național, de

care — cas rar în Austria — toate popoarele profită în mod egal.

În ce privește forma, guvernul a propus fără excepție *alegerile directe.*

Tot în interesul național s'a prevădut în lege un termen de domiciliare în localitatea respectivă, ăr în interesul libertății alegerilor încă s'au prevădut măsurile necesare.

În ce privește majoritatea, este un fapt, că în camera acesta *nici un popor nu are majoritatea și nu o va avé nici în noua cameră*, ci fie-care spre a forma o parte din majoritate, va fi avisat a face *politică de alianță.* Viitorul Austriei se întemeiează pe aceea, că popoarele cari sunt factorii mai distinși ai dezvoltării culturale a statului, în loc să-și risipescă, ca acum, fără efect forțele productive, se vor uni și vor participa cu responsabilitate la conducerea afacerilor.

Proiectul n'a fost făcut în interesul vr'unui partid, mai ales nu în interesul socialdemocraților. Proiectul de reformă a isvorit din necesitatea de a da parlamentului o basă mai sigură, de cât până acum.

Decă vrem să combatem social-democrația cu șanse de reușită, trebuie să i-se smulgă arma puternică: *acusarea contra statului, că clasele sărace sunt despoilate de drepturile lor politice, ăr alle clase sunt înzestrate cu privilegii.* Aici este secretul propagandei socialdemocratice. Decă ea nu va mai avé această armă, atunci se va pôte duce lupta contra ei pe terenul dreptului egal cu mai mult succes. În alte state cu votul universal, partidele burgezhe s'au întărit. Așa va fi și în Austria.

Decă vrem să facem încercarea să săvărșim opera mare a egalității politice, atunci să fim în armonie cu tendențele vizibile de dezvoltare a vieții noastre sociale.

Schönerer. Nu vrem să fim egali cu orî-ce jidov polonez! Vrem reforma cu escluderea Galiției.

Gautsch. Eu aștept dela reformă renașterea parlamentului austriac pe terenul dreptului egal. Cunosc dificultățile, der eu nu voi depune arma, până nu vor fi epuizate toate mijlocele unei lupte legale. Și decă va fi să cad, ideea nu va căde. Persoanele merg, ideile rămân. Căderea mea nu va fi căderea reformei electorale!

Crisa ungară.

Ministrul Kristoffy și adunările.

Ministrul de interne Kristoffy a declarat la clubul progresist, că a interzis, ce e drept adunările populare, der numai pe acele, cari au fost convocate *sub ceriul liber* sau în localuri publice, fiind-că aceste au caracter oficial. Interdicerea acesta o susține și pe mai departe de 25 Februarie. S'au putut deci ține și erî câte-va adunări în localurile cluburilor, în casine și în localuri private. Astfel de adunări au fost permise.

„Alkohmany“ vorbind de această dispozițiune a ministrului Kristoffy, ște că declarațiunea lui, că numai sub ceriul liber și în localuri publice nu sunt permise adu-

nările, — nu schimbă nimic în »procederea păgână a guvernului.« Oratorii vor pôte vorbi după plăcere în localuri închise numai decă vor da dinainte garanții, că nu vor agita în contra sistemului actual. »Se cere, deci, dela națiune să se sinucidă ea însăși în tăcere, fără a crăeni nimic. Nici o vorbă să nu se audă, când absolutismul îi stinge viața constituțională...«

Mobilizarea armatei.

»Bud. Hirnap« este informat, că ministrul comun de honveđi a dat un ordin secret prin care se ordonă să se facă pregătiri la regimente pentru *mobilizare.* S'a și început lucrarea la regimente în acest sens, pe blanchetele de chemare s'auscris numele celor chemați la oște, nu însă și data poruncei de mobilizare, care se va pune atunci, când se vor distribui avisurile de chemare sub steag. Scopul acestei mobilizări — ște foia amintită — este, ca să facă astfel posibilă *recrutarea*, căci legea militară permite recrutarea feciorilor în cas de mobilizare.

Contele Andrassy despre situațiune.

Contele Iuliu Andrassy a primit pe un diarist din Germania, căruia i-a declarat următoarele:

— Situațiunea este nespūs de tristă și crisa n'are să se sfârșescă curând. Presupunând, că se vor prescrie alegeri în timp legal, crisa totuși va dura.

Nouele alegeri vor avé de sigur rezultatul, că majoritatea actuală va intra ărăși în cameră, ba probabil coaliția se va întări. Nu este exclus nici aceea, că partidul independist să obțină majoritatea absolută, — și atunci va fi și mai greu a-se împăca controversele dintre rege și majoritate.

Menținerea bazei dela 67 a îngreunat-o foarte mult evenimentele din urmă.

Se esagerază când se ște, că cei din Budapesta află cu neputință a-se menține *alianța cu Germania* pe baza dela 67. Nu se pôte nega însă, că s'a răspândit mult svonul, că *împăratul Germaniei a influențat pe monarhul Francisc Iosif* în direcțiunea de a nu împlini *pretensiunile militare ale coaliției*, căci împlinirea acestor pretensiuni ar slăbi monarhia în forțele ei. Scrieri de felul acesta au produs resens la Maghiari, tot așa ca și atitudinea Germaniei manifestată cu ocazia ratificării convențiunilor comerciale. Tote aceste împrejurări vor îngreuna în viitor menținerea alianței cu Germania, ceea-ce — ște Andrassy — eu regret sincer, căci sunt aderent al triplei alianțe, care până acum era foarte populară în Ungaria. (!)

Cronica externă.

Cestiunea marocană în camera francasă. În ședința de Vineri a camerei dep. Denys Cochîn cere guvernului de a da es-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Fuga noastră din Harem.

De Noury-é-Neyr-el-Nissâ.

— Urmare. —

Un singur lucru mă preocupă, încât îmi iea mințile: Are să vorbescă vărul de scrisore?

Djenan, care era cu mine, habar n'avea de grijiile mele și se întreba, ce a putut să mi se întimple dintr'o dată. Întîlnirea cu vărul nu pôte să fie cauza tulburării mele, dór și de altă dată ne-a vărut împreună, fără să fi băgat ceva de semnă.

Casa surorii mele, Zennur este la câțiva pași. În cinci minute suntem acolo.

O găsesc palidă-vînătă în camera tristă, unde a suferit atât de mult, și unde cu toate îngrijirile, ea se stinge pe încetul, fără aer și fără sóre, ea, căreia i-ar trebui cu orî ce preț o climă meridională și libertate.

Primul cuvînt, ce-i adresez este lu-

cutremure șubreda și scumpa bolnavă:

— Să știi, îi dic eu sfârșit! Imposibil — că a venit vărul. S'a să se plecăm.

Djenan se uită la noi. În care vorbiam, nu o înțelegea... Vederea ei mă supără în acest moment, nu pot suporta prezența ei, cu toate că ea este bunăta și devotamentul intrupat. Suferința îmi este mare, mi-am perdut capul. Djenan ghi-cesce, că se petrece ceva anormal, tragic, și fără să-și ia rămas bun, ea iese tiptil... și noi nu o reținem. Nici un cuvînt de prietenie nu au buzele noastre pentru prietena credincioasă, pe care nu o vom mai vedé nici odată...

Răzimate una de alta, sermana mea soră, Zennur, și eu, tremuram. Dumneșule! Ce să facem? Oh, sbuciumul acestei clipe! Să aștepti doi ani și să nu ajungi la nimica. O singură indiscrețiune decă provocă bănuială, supraveghiarea și si spionajul se vor înteți, și noi suntem pierdute.

De o dată se aude soneria, apăsată de cineva cu putere... era vărul nostru.

N'apucă a intra bine, și înainte de a urca treptele strigă:

— *Êta-mé la voi, și să știi că n'am spus nimica.* A fost o jertfă din partea mea. Nu-și așa?

Vărul meu, în uniforma sa de locotenent, tîner și frumuseț, are aerul atât de blând. Se putea, ca el să fie pricinuitorul nenorocirii noastre?

— Adevărat? N'ai spus nimica?

El se apropie într'aceea de noi și prindînd pe Zennur de mâni ște:

— Acum, să-mi spui sorioră, ce este?

Trebuie să ne sfortăm, ca să spunem o minciună; soru-mea n'are curagiul, decî ieau eu cuvîntul:

— Avem de gând a vorbi cu soru-ta într'o afacere importantă, pentru rezolvirea căreia ne trebuie timp mai îndelungat. Am cerut voie, să mergem la voi și ni s'a îngăduit. Făcusem un plan și îmi era așa de frică, că ni-l vei distrage. Astăzi era să plecăm de aici, de la Zennur, trimițînd vorbă tatii, că o depeșă de la soru-ta ne-a chemat în grabă și că nu ne putem întor- ce în astă sêră. Acastă mică minciună ni-

ar procura plăcerea de a petrece la voi câte-va ore plăcute.

În bunii lui ochi se ivi un zimbet:

— Am găsit! esclamă el. Trimiteți vorbă tatălui vostru, că eu am venit la voi în vizită; el n'are să dică nimica, și acesta v'ar dispensa să luați cu voi o sclavă sau un servitor. Sunteți destul de mari spre a pôte veni singure,acompaniate de mine; eu însă am să merg înaintea vóstră să previu pe soru-mea.

Întemplotarea aranjă lucrurile mai bine de cât am fi nădăjduit. În adevăr, să plecăm de acasă, pentru Bosfor, numai noi două, era imposibil, și în privința acesta eram foarte îngrijate. Fără să știe, acest mare copil deveni complicele nostru.

— Prea bine, primim. Să nu ne aștepti, du-te la Canlidja; noi vom veni desêră cu ultimul vapor.

Rămânem ărăși singure, și nu vorbim nimica. Nu găsim nici un cuvînt pentru a esprima, ceea ce simțiam; este momentul cel mai solemn al vieții noastre, cel mai decisiv; panta pe care ne aflăm este foarte alunecată, nimic nu ne mai pôte reține.

plicațiunii cu privire la conferința dela Algeciras. D-l Rouvier, președintele consiliului, declară că nu poate da camerei nici o nouă explicațiune atâta vreme, cât negocierile mai urmăz la Algeciras. Președintele consiliului ia însă angajamentul a da explicațiunii necesare a doua și după închiderea conferinței. Dep. Cochîn aderă la cererea d-lui Rouvier, d-er declară, că camera nu poate să plece, fără a-și fi dat avizul în cestiunea Marocului. D-l Rouvier repetă, că primesce desbaterile în această privință imediat după închiderea conferinței; pe de altă parte ministrul președinte declară, că nu poate admite, ca camera să ia vacanță fără a fi votat budgetul. Dacă se obligă guvernul a se explica înainte de sfârșitul negocierilor, se desarmază prin însuși acest fapt reprezentanții Franței la conferință.

Dep. Jaurès atacă politica interioară a guvernului și declară, că se miră și e întristat de atitudinea d-lui Rouvier în politica externă. Nu se poate, a d-er Jaurès, să se amâne discutarea acestor chestiuni după conferința dela Algeciras și cerem guvernului, ca bunii Francezi, să-și explice atitudinea, cerem să ne spuie, cari sunt instrucțiunile date reprezentanților noștri. (D-l Rouvier intrerupe pe orator spunând: instrucțiunile date sunt absolut conforme cu declarațiunile noastre.) Dep. Jaurès continuând d-ice: de ce se nu putem spera o soluțiune fericită a conferinței și se nu putem afirma, că suntem hotărâți a lucra salvagardând drepturile noastre pentru menținerea păcii. Ați făcut bine că ați primit conferința dela Algeciras, d-er prin chiar această faptă ați recunoscut caracterul internațional al cestiunei marocane; de ce atunci să vă temeți de o soluțiune a unei cestiuni internaționale. Oratorul termină declarând, că ar fi o așa de mare nebuănie și o așa crimă de a se vedea două mari națiuni precipitându-se una în contra celeilalte pentru această miserabilă cestiune a Marocului, încât nu poate să se dedă în așa ipoteză.

D-l Rouvier răspunzând d-lui Jaurès și spune: nu v'ați întreat, decât limbajul ce-l țineți nu este de natură a slăbi acțiunea guvernului? Da, Franța este profund doritoare să se mențină pacea, d-er condițiunile păcii să fie menținute cu aprobarea politicei guvernului.

— Vorbirea ministrului Rouvier a produs în cercurile diplomatice vieneze o impresie foarte pesimistă, deoarece se prevede, că Franța nu va ceda în nici un caz în cestiunea poliției marocane.

O altă scire neliniștitore e aceea, că în Berlin s'au făcut demersuri din partea mai multor puteri, ca să facă pe Germania să se arate mai preventore față cu pretenșiunile franceze. Deși încercările pute-

rilor au fost foarte seriose, ele au rămas până acuma fără succes. Reprezentanții puterilor au accentuat, că prin o eventuală complicațiune, seu chiar rupere a tratativilor din Algeciras, ar pute suferi și alte state, cari nu sunt direct interesate și nu sunt reprezentate la această conferință.

Reforma electorală în Suedia. Guvernul Svediei a prezentat la 24 Februarie proiectul reformei electorale. După acest proiect numărul deputaților rurali în camera a doua este de 165, al celor orășeni 65. Fie-care cerc electoral alege un deputat. Orașele mai mari sunt împărțite și ele în cercuri. Drept electoral activ are fie-care om de 24 ani, cu purtare ireproșabilă. În camera a doua nu poate fi ales decât acela, care are dreptul electoral chiar în cercul respectiv. La alegerile generale se cere majoritate absolută, la balotage majoritate relativă. Arondarea cercurilor o hotărăsece regele tot la nouă ani.

SCIRILE ȚILEI.

— 13 Februarie v.

Inchidere de școli grecesci. Ministerul instrucțiunii publice al României a închis toate școlile particulare grecesci din Brăila, deoarece au fost dovedite, că funcționau în disprețul legilor și a regulamentelor școlare române, cu toate repețitele avertismente ce li-s'au dat. În afară de aceste școli, este inexact, că ministerul ar avea intențiunea să ordone închiderea altor școli particulare din Brăila.

Adunări populare românesce oprite. Adunările populare românesce, convocate la Ecica, Torac și Sângeorgiu de pe Begheiu au fost oprite de către primpretoarele cercual.

Serata Ronacher a societății științifice militare, care din cauza dislocării trupelor a fost amânată pe timp nedeterminat, după cum ni-se comunică ađi, se va ține la 1 Martie.

Gardă de onoare dinaintea prefecturii din Budapesta. Diarele ungurese scriu, că de Sâmbătă începând se află o gardă de onoare dinaintea edificiului prefecturii poliției din Budapesta în onorea comisariatului regesc Rudnay, care își are în acel edificiu locuința privată. Garda a fost condusă de comandantul pieței și e formată din regim. de infanterie 44. Dinaintea porții se plimbă permanent un soldat. Feciorii regim. 44 au fost schimați alaltăeri prin feciorii din regimentul bosniac.

Interdicerea unei manifestațiuni. Comisia de macedoneni, care s'a prezentat Sâmbătă prefectului poliției din Bucuresci spre a obține autorizația pentru meeting, nu a putut reuși în misiunea dată, d-l prefect persistând în interdicerea oricărei manifestațiuni seu întruniri. — Din Paris a sosit o telegramă a d-lui Albert Ghica, prin care acesta anunță venirea sa în Bucuresci pe ađi, luni. Macedonenii au hotărât se offeri conducerea agitației lor d-lui Ghica și au aranjat pentru sosirea sa o

manifestație monstră. Toți în corpore vor merge să-l primescă la sosire, ér sera îi vor offeri un banchet. Tote acestea în cazul când prefectura poliției nu se va opune.

O fabrică românescă de bere. Mai mulți fruntași români din comunele Săcădate, Avrig, Ghimboaca și Porumbac au lansat un prospect pentru fondarea unei fabrici de bere în comuna Avrig sub numele »Berăria »Surul« societate anonimă. Scopul urmărit este prelucrarea produselor brute din împrejurime, introducerea prin cultivarea orzului și a hemeitului a unui nou ram de agronomie. Societatea mai urmărește și ținta de a da îngrășării vitelor un nou avânt, de a deschide noue izvoare de câștig muncitorilor și de a reduce consumarea atât de periculoasă a viarsului și prin acesta de a ridica starea materială și morală a poporului. Societatea se înființează pe timp nedeterminat cu un capital social de 80,000 cor., împărțit în 800 acții de câte 100 cor.—»Rev. Economică« publicând această scire e de părerea, că capitalul de 80,000 e prea mic pentru o astfel de întreprindere și că între fundatori nu se află omenii de specialitate în ale procurării materiilor brute și a fabricațiunii berii.

Represaliile contra Grecilor. Consiliul de miniștri român a aprobat — după cum se afirmă — proiectul de lege prin care supușii țerilor, cu care România n'are convenții comerciale sunt supuși la o taxă mai mare de impozit, decât taxele normale, și anume: De trei ori foncieră, de șese ori patentă și venitul mobilier, de 10 ori impozitul personal, taxele vamale, oricât de ridicate până la prohibițiune, ér paviliónele până la 10 ori. Acest proiect va fi supus semnăturii Regelui și depus în Cameră.

Duel. Cetim în »Epoca« de ađi: În urma unei scrisori provocătore a d-lui Theodor Bădărău, fiul ministrului Bădărău, adresată d-lui Filipescu, d-sa a trimis martori pe d-l C. Arion și principele Alexandru Callimach. Martorii d-lui Bădărău au fost d-nii deputați Verona și Pavel Brătășanu. Ađi la 5 ore d. a. a fost o întâlnire cu pistolul la hipodrom. S'au schimbat două glónte la comandament, fără rezultat. D-l Filipescu n'a tras asupra d-lui Bădărău.

Cununie. Lidie Serban și Costică M. Gheorghiu cununăți. Deva (Transilvania) Craiova (România) 5 Februarie 1906.

La temniță. Duminecă și-a început în temniță din Seghedin pedepsa de 7 zile închisore de stat țeranul român din Călnic Petru Crina Damaschin, care a publicat în »Poporul Român« o poesie în care procurorul a aflat »ațitare.«

Nou profesor român. D-l Isac Lința a făcut cu succes censura de profesor la universitatea din Budapesta.

O jeluire evreiescă. »Egyenlőség« în ultimul seu număr se jeluiesce, că Evreii cu studii filosofice și calificați pentru cariera profesorală, sunt trecuți cu vederea sistematic, când e vorba de a se numi profesori la catedrele vacante. Excepție se face numai pentru cei ce se botéză. Boicotarea acestia a elementului evreesc este veche în Ungaria. Sub *Wlassics* ea a fost suspendată, de 2—3 ani încóce însă éráși s'a introdus. Cei din ministeriu — d-ice »E-g« — au iscodit o manoperă spre a-i trage pe sfóră pe jidovi. Când devine vacantă o catedră la un gimnasiu de stat, imediat se traseréză acolo un profesor dela vr'o școlă reg. catolică, așa că vacanțele sunt în permanență numai la gimnasiu cu caracter confesional catolic, unde din principiu nu poate fi numit un jidov. Fóia evreiescă denunță ministrului acest gravamen, tipărind negru pe alb și numele tuturor funcționarilor din secția V a ministeriului de culte (șef: Boncz Ódön), însărcinată cu numirile, și rógă pe ministru să descopere pe culpabilul, care face nedreptate fiilor neamului ales ahtiați a conduce educația generațiunilor creștine în Ungaria cea fericită!

La congresul internațional studențesc care se va ține la Milano, între 21 și 28 Aprilie, vor lua parte și numéroi studenți din România, cari vor înainta Țilele acestia comitetului organizator adesiunile lor. Chestia principală, care va veni în discuția congresului, va fi: Coordonarea studiilor ce se predau la Facultățile din diferite țeri, în scop de a se pute realiza peste câtă-va vreme internaționalizarea titlurilor academice.

Grósnica execuție a unor revoluționari. Din Riga se anunță următorele grósnice aménunte asupra împușcării a 53 de revoluționari din provinciile baltice. Mai întâi s'a săpat o mare grópă comună. Doi-

spredece prizonierii au trebuit să se înșire pe marginea grópei, pe când ceilalți au fost nevoiți să rămână spectatori. Primii doispredece au fost împușcați ér cadavrele lor cădura în grópă. Același lucru s'a repetat de patru ori, până ce mai rămăsesse cinci inși cari au trebuit să asiste la împușcarea celor 48 de tvvarăși ai lor, înainte de a le veni lor rindul. În cele din urmă au fost împușcați și ei, apoi soldații au umplut grópa cu pământ, deși unii din cei împușcați nu muriseră, ci erau numai răniți.

O aventură a miliardarului Vanderbilt. Din Roma se anunță, că un automobil în care se aflau Vanderbilt cu soția, a trecut în comuna Pontedera peste un copilăș de 5 ani, rânindu-l grav la cap. Sătenii, vedzând cele petrecute, au încunjurat automobilul, amenințând pe cei din automobil. Vanderbilt într'o estremă agitație a scos atunci revolverul, iute a fost însă desarmat și luat la bătai. Eliberându-se din mâinile agresivilor săi, s'a refugiat cu nevasta într'o dughiană. Intervenind carabinieri, Vanderbilt împreună cu șoferul au fost arestați.

Starea sémănaturilor în România. Ultimele telegrame primite la ministerul român al agriculturii anunță, că starea sémănaturilor de grâu, secară și orz făcute în tómnă, e satisfăcătore, deși câmpul a fost descoperit în Oltenia și Moldova nordică, aprópe în tot cursul lunii Ianuarie, și cu tóte că și în restul țerei zăpada s'a topit după 15 Ianuarie, ér câmpul a rămas descoperit și supus înghețurilor și desgheturilor succesive.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 26 Februarie. Diua de eri a trecut liniștită. S'au ținut numai câteva adunări în localuri particulare. — Duminecă au fost confiscate șapte Țiare, pentru-că au publicat un discurs al lui Polonyi în care se cuprinde *crimen laese*.

Viena, 25 Februarie. Mai multe mari puteri au intervenit la Berlin, în cestiunea poliției marocane, încercând a îndupleca pe Germania să se apropie de punctul de vedere frances-Intervenția lor însă n'a avut până acum rezultat, deși una dintre puteările din tripla alianță a arătat, că ruperea negocierilor conferinței ar da nascere la incurcături de caracter extraordinar periculos și s'ar pute desvolta evenimente, față cu cari cestiunea marocană ar fi de însemnătate disparentă.

Bibliografie.

În editura institutului grafic »Minerva« din Bucuresci au apărut următorele publicațiuni:

Al. I. Odobescu opere complete. Vol. I. Pagini 360. Prețul Lei 1.50.

M. Sadoveanu. Amintirile căpraru-lui Gheorghiu. Pagini 280. Prețul Lei 2
Se pot procura și prin librăria A. Mureșianu, adăogându-se 25 fileri porto.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop

Când trebuie să dăm unui copil

leacuri, și copilul le ia cu plăcere, se poate aștepta cu siguranță că efectul se va vedea mai curind și mai apriat, de cât când copilul se opune a lua leacuri. Acesta se întâmpla cu deosebire la Emulsiunea lui Scott, care este un preparat gustos și ușor de mistuit și constă din cea mai bună untură de pesce medicinală amestecată Hyppophosphiti de var și natron.

Emulsiunea lui Scotts este cu deosebire la bóle de copii foarte folositoare, face copilul viguros și robust, și ajută ca copiii să se desvólte normal. Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a lui Scott.

Se poate cumpăra în tóte farmaciile.

Cu referință la »Gazeta« și trimiteri de 75 fileri în mărci postale se trimite sticle de probă franco dela

Dr. EMIL BUDAI, »Farmacia orașului« BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.
Prețul unei sticle originale: cor. 2.50.

Dejunul ni-s'a servit, fără se ne fi atins de el.

Culegem de ici de colo câteva fotografii scumpe. Ne gândim: »Nici-odată nu vom vedea această lumină oblică cădând pe mătásurile palide ale scaunelor; nici-odată nu vom mai pute aranja în vase de argint florile primăverii de aici. Și cu tot lorul arđetor de a pleca, de a fugi, étă regretul ne copleșesce sufletul, un regret neașteptat, care devine sfășietor, nu mai vedem nimica în jurul nostru, căci ochii ni-se umplu de lacrimi.

Sunt orele două: momentul suprem de plecare. Ne punem vălurile, în tăcere, fără să d-icem un cuvânt.

Trimitem servitorii și sclavele în tângă și în drépta, însărcinându-i cu d-erite comisiuni inutile, cari îi vor ține pentru timp mai îndelungat la distanță.

Nimeni nu mai este în vestibulul de șire. Casa e liniștită. Pașii noștri se pierd abușiți în covórele gróse. Vălurile ne aoper față, văluri triple, așa că nu ne mai vedem. Deschid ușa, opresc o birjă, ce trece, și ne urcăm cu bagajii nostri uor... S'a sfârșit... Pagina s'a întors pentru

tot-déuna asupra existenței noastre anterioare.

S'a sfârșit. D'acum o să încercăm alți pași, pe alte drumuri... D-er n'am prevădut durerea și plânsul cu sughit, ce ne înecă în trăsura cu care mergem. Cum se pot exprima suferința atroce a momentului, când omul trece la o altă viétă, chiar și când această viétă nouă a fost atât de viu dorită?..

Lacremile acestea, de altmintrea n'au fost numai lacrimi de regret, ci și lacrimi de indoială, lacrimi de gróză, față cu ne-siguranța ce ne aștepta, și pe care ni-o reamintea fie-care colț de stradă, pe unde treceam. În haremurile noastre închise și sombre, noi nu cunoșeam viéta, de cât din cărți și din svonul confus, ce ajungea prin surdina la urechile noastre curioase. Și mai mult nu șciam nimica. D-er obscuritatea și surditatea, în care trăiam nu ne împiedeca de a simți cum bate marea inimă universală, ér noi ne d-iceam, că vrem să ne ritmăm propriile inimii în armonie cu această mișcare.

(Va urma.)

